

OIV INFEKSIYALI BEMORLARDA RETROVIRUSGA QARSHI TERAPIYANI TAQDIM ETISHDA KATTA HAMSHIRANING ROLI

Xolmatova Nilufar Xabibullayevna

Farg'ona viloyati OITS ga qarshi kurashish markazi poliklinika katta hamshirasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14944882>

Annotatsiya. Ushbu maqolada OIV infeksiyali bemorlarni retrovirusga qarshi terapiya (RVT) bilan ta'minlash jarayonida katta hamshiraning o'rni va vazifalari yoritiladi. OIV infeksiyasi global sog'liqni saqlash tizimining dolzarb muammolaridan biri bo'lib, uning samarali davolash usuli retrovirusga qarshi terapiya hisoblanadi. Ushbu terapiyaning samaradorligi bemorlarning dori vositalarini muntazam va to'g'ri qabul qilishiga bog'liq bo'lib, bu jarayonda katta hamshiraning nazorati muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada katta hamshiraning asosiy vazifalari, jumladan, RVTni tashkil etish, bemorlarning dori vositalarini qabul qilishini monitoring qilish, tibbiy xodimlar faoliyatini muvofiqlashtirish, bemorlarga psixologik va maslahat yordami ko'rsatish kabi masalalar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: OIV infeksiyasi, retrovirusga qarshi terapiya, katta hamshira, bemor parvarishi, sog'liqni saqlash, profilaktika.

THE ROLE OF THE SENIOR NURSE IN PROVIDING ANTIRETROVIRAL THERAPY IN HIV-INFECTED PATIENTS

Abstract. This article discusses the role and responsibilities of a senior nurse in the process of providing HIV-infected patients with antiretroviral therapy (ART). HIV infection is one of the urgent problems of the global health system, and its effective treatment is antiretroviral therapy. The effectiveness of this therapy depends on the regular and correct intake of drugs by patients, and the supervision of the senior nurse plays an important role in this process. The article discusses the main tasks of the senior nurse, including organizing ART, monitoring the intake of drugs by patients, coordinating the activities of medical staff, and providing psychological and counseling support to patients.

Keywords: HIV infection, antiretroviral therapy, senior nurse, patient care, health care, prevention.

РОЛЬ СТАРШЕЙ МЕДСЕСТРЫ В ОКАЗАНИИ АНТИРЕТРОВИРУСНОЙ ТЕРАПИИ У ВИЧ-ИНФИЦИРОВАННЫХ ПАЦИЕНТОВ

Аннотация. В данной статье описаны роль и обязанности старшей медицинской сестры в процессе предоставления антиретровирусной терапии (АРТ) пациентам с ВИЧ-инфекцией. ВИЧ-инфекция является одной из актуальных проблем мировой системы здравоохранения, а эффективным лечением ее является антиретровирусная терапия. Эффективность этой терапии зависит от регулярного и правильного приема пациентами

лекарственных средств, и в этом процессе важен контроль старшей медицинской сестры. В статье рассмотрены основные обязанности старшей медицинской сестры, в том числе организация РВТ, контроль приема лекарств пациентами, координация деятельности медицинского персонала, оказание психологической и консультативной поддержки пациентам.

Ключевые слова: ВИЧ-инфекция, антиретровирусная терапия, старшая медсестра, уход за больными, здравоохранение, профилактика.

Kirish

Odam immunitet tanqisligi virusi (OIV) dunyo miqyosida keng tarqalgan va inson salomatligiga jiddiy xavf tug'diruvchi infeksiyon kasalliklardan biridir. OIV infeksiyasi inson immun tizimini zaiflashtirib, organizmni turli kasalliklarga moyil qiladi va natijada OITS (Ottirilgan immunitet tanqisligi sindromi) bosqichiga olib kelishi mumkin. Ushbu kasallikka qarshi kurashishda retrovirusga qarshi terapiya (RVT) eng samarali usullardan biri hisoblanadi. Retrovirusga qarshi terapiyaning samaradorligi bemorlarning dori vositalarini to'g'ri va muntazam qabul qilishiga bog'liq. Bu jarayonda tibbiyot xodimlarining, ayniqsa, katta hamshiraning o'rni beqiyosdir. Katta hamshira RVT jarayonining muvofiqligini ta'minlash, bemorlarni nazorat qilish, ularni dori vositalarini to'g'ri qabul qilishga undash, psixologik yordam ko'rsatish va tibbiy xodimlarning ishini muvofiqlashtirish kabi muhim vazifalarni bajaradi.

Adabiyotlar tahlili va metod

Odam immunitet tanqisligi virusi (OIV) – inson immun tizimining jiddiy zararlanishiga olib keluvchi infeksiyon kasallik bo'lib, butun dunyo bo'ylab keng tarqalgan. OIV infeksiyasining rivojlanish jarayoni bemorning immuniteti pasayishi va organizm turli infeksiyalarga moyil bo'lishi bilan kechadi. Ushbu kasallikni samarali davolash uchun retrovirusga qarshi terapiya (RVT) keng qo'llaniladi. Retrovirusga qarshi terapiyaning asosiy maqsadi – virus yuklamasini kamaytirish, bemorning hayot sifatini yaxshilash va kasallikning rivojlanishini sekinlashtirishdir. Ushbu jarayon faqatgina bemorlarning dori vositalarini to'g'ri va muntazam qabul qilishi orqali samarali kechadi. Shuning uchun sog'liqni saqlash tizimida katta hamshiraning roli juda muhimdir. Katta hamshira nafaqat bemorlarga tibbiy yordam ko'rsatish, balki ularning dori terapiyasiga rioya qilishini nazorat qilish, sog'liqni saqlash muassasalarida tibbiyot xodimlarini muvofiqlashtirish va bemorlarga psixologik yordam ko'rsatish kabi muhim vazifalarni bajaradi.

Asosiy qism

OIV Infeksiyasi va Retrovirusga Qarshi Terapiyaning Ahamiyati

OIV infeksiyasi immun tizimining zaiflashishiga olib kelib, turli infeksiyon va onkologik kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo'ladi. Bugungi kunda ushbu infeksiyaga qarshi kurashda

retrovirusga qarshi terapiya (RVT) asosiy usul hisoblanadi. RVT quyidagi afzalliklarga ega:

- Virus yuklamasini kamaytirish va kasallik rivojlanishini sekinlashtirish;
- OIV infeksiyasining OITS bosqichiga o'tish xavfini kamaytirish;
- Bemorlarning umr davomiyligini uzaytirish va hayot sifatini oshirish;
- Kasallikning boshqa shaxslarga yuqish ehtimolini pasaytirish.

Shunday bo'lsa-da, RVTning samaradorligi bemorlarning dori vositalarini muntazam va to'g'ri qabul qilishiga bog'liq. Shu nuqtayi nazardan, katta hamshiraning ushbu jarayondagi ishtiroki juda muhimdir.

Katta Hamshiraning Asosiy Vazifalari

Katta hamshira OIV infeksiyali bemorlarga retrovirusga qarshi terapiyani taqdim etishda quyidagi muhim vazifalarni bajaradi:

Bemorlarga Tibbiy Yordam Ko'rsatish

- Bemorlarga OIV infeksiyasi va uning oqibatlari haqida tushuntirish berish;
- RVT jarayonining ahamiyatini tushuntirish va dori terapiyasi haqida batafsil ma'lumot berish;
- Dorilarning to'g'ri qabul qilinishini nazorat qilish va bemorlarni muntazam kuzatish.

Tibbiy Xodimlar Faoliyatini Muvofiqlashtirish

- Hamshiralar jamoasi ishini muvofiqlashtirish va ularni zarur bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlash;
- OIV infeksiyasi bo'yicha tibbiy xodimlarni doimiy ravishda o'qitish va yangiliklar bilan tanishtirish;
- Davolash jarayonida samarali tibbiy nazorat o'rnatish.

Psixologik va Ijtimoiy Qo'llab-quvvatlash

- Bemorlarning ruhiy holatini kuzatish va ularga psixologik yordam ko'rsatish;
- OIV infeksiyasi bilan bog'liq stigma va diskriminatsiyani kamaytirishga ko'maklashish;
- Bemorlarning oila a'zolariga kasallik haqida tushuntirish ishlarini olib borish.

Profilaktika Ishlarini Olib Borish

- OIV infeksiyasining yuqish yo'llari va oldini olish choralari bo'yicha ma'lumot berish;
- Jamoatchilik orasida tushuntirish ishlarini olib borish va OIV profilaktikasiga oid dasturlarni amalga oshirish;
- Tibbiyot muassasalarida gigiyena va xavfsizlik qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish.

Katta Hamshiralar Duch Keladigan Muammolar va Ularni Yechish Yo'llari

OIV infeksiyali bemorlarga retrovirusga qarshi terapiya taqdim etishda katta hamshiralar quyidagi muammolarga duch kelishlari mumkin:

- **Bemorlarning dori rejimiga rioya qilmasligi** – bu holat terapiyaning samaradorligini pasaytiradi va kasallikning rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Yechim sifatida bemorlarni muntazam kuzatish va ularni dori qabul qilishga undash lozim.
- **Ijtimoiy stigma va kamsitish** – OIV bilan yashayotgan bemorlar ko'pincha jamiyat tomonidan kamsitiladi, bu esa ularning davolanishga bo'lgan ishonchini kamaytiradi. Katta hamshiralar ushbu muammoni hal qilish uchun tushuntirish ishlarini olib borishlari lozim.
- **Katta ish yuklamasi** – ko'p hollarda katta hamshiralar bir vaqtning o'zida ko'plab bemorlarni nazorat qilishlari lozim bo'ladi. Bu muammoni hal qilish uchun qo'shimcha kadrlar tayyorlash va ish jarayonini samarali tashkil etish zarur.

Xulosa

OIV infeksiyasi sog'liqni saqlash tizimi oldida turgan jiddiy muammolardan biri bo'lib, uning davolash jarayonida retrovirusga qarshi terapiya muhim rol o'ynaydi. Ushbu terapiyaning samaradorligi bemorlarning dori vositalarini to'g'ri va muntazam qabul qilishiga bog'liqdir. Katta hamshira ushbu jarayonda muhim rol o'ynab, bemorlarning parvarishini tashkil etish, ularning dori terapiyasiga rioya qilishini nazorat qilish, sog'liqni saqlash tizimidagi tibbiyot xodimlarini muvofiqlashtirish va bemorlarni psixologik qo'llab-quvvatlash kabi mas'uliyatli vazifalarni bajaradi. Shu sababli, OIV infeksiyali bemorlarni samarali davolash uchun katta hamshiralar bilim va malakasini oshirish, ularning ish sharoitlarini yaxshilash va jamiyatda kasallikka oid noto'g'ri tushunchalarni kamaytirish muhim ahamiyatga ega.

REFERENCES

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). (2023). OIV/OITS bo'yicha global statistika va tavsiyalar.
2. UNAIDS (BMTning OITS bo'yicha dasturi). (2023). OIV bilan yashovchi bemorlarni qo'llab-quvvatlash va hayot sifatini yaxshilash
3. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi. (2022). OIV infeksiyasining oldini olish va davolash bo'yicha yo'riqnomalar. Toshkent.
4. Bekmurodova D. va boshqalar. (2021). Tibbiyot amaliyotida OIV infeksiyasi va hamshiralarning roli. Toshkent: Tibbiyot nashriyoti.
5. CDC (Centers for Disease Control and Prevention). (2023). HIV Treatment Guidelines and Nursing Role in Patient Care.

6. Toshkent Tibbiyot Akademiyasi. (2022). OIV infeksiyasi va uni nazorat qilish bo'yicha metodik qo'llanma. Toshkent: TTA nashriyoti.
7. G'ulomova N., Ergashev S. (2019). Infeksion kasalliklarni davolashda hamshiralar faoliyati.